науки. – Ижевск: Удмуртский государственный университет, 2007. – № 5 (1). – С. 45-52. *Лейчик В.М.* Люди и слова. – М.: Наука, 1982. – 176 с. *Литвинко О.А*. Словотвірні та семантичні характеристики англійської термінологічної підсистеми машинобудування: дис. … кандидата філол. наук: 10.02.04. – Суми, 2007. – 211с. С*ниховская И.Е*. Когнитивно-коммуникативный аспект явления "языковая игра" // Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка. – Житомир: редакційно-видавничий відділ Житомирського державного університету ім. І. Франка. – Вип. 17. – 2004. – С. 239-241. *Тимошенко Т.Р.* Телескопия в словообразовательной системе современного английского языка: Автореф. дис… канд. филол. наук. – К., 1976. – 20 с. *Швейцер А.Д.* Социально-коммуникативный анализ текста // Лингвистика текста. – М. – Ч. 2, 1974. – С. 182-191. *Marchand H.* The Categories and Types of Present Day English Word Formation // Readings in Modern English Lexicology. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1973. – 141 p

ПРОКОПОВИЧ Є.В.
(*Маріупольський держ. гуманітарний ун-т*)

ОСОБЛИВОСТІ БОТАНІЧНИХ КОМПОЗИТІВ У СУЧАСНИХ ГЕРМАНСЬКИХ МОВАХ

Словниковий склад мови постійно поповнюється. Він може поповнюватися як за рахунок зовнішніх резервів (запозичення), так і використовувати внутрішні резерви мови, до яких належить словотвір. В даній статті розглядаються структурні та родові особливості ботанічних композитів.

Актуальність даного дослідження зумовлена недостатнім вивченням складних ботанізмів сучасної німецької, англійської та нідерландської мов у порівняльному аспекті, а також аналізу їх структурної та родової характеристики.

Об`єктом дослідження є іменники, які позначають рослини у сучасних германських мовах.

Предметом дослідження є структура композитів-іменників, які належать до ботанічних термінів вищезазначених мов.

Мета дослідження полягає у виявленні та лінгвістичній інтерпретації особливостей формування ботанізмів, а також дослідження найпродуктивніших словотворчих моделей, які слугують для утворення даних композитів.

Матеріалом дослідження виступають лексичні одиниці, які були отримані методом суцільної вибірки із німецько - російського словника за редакцією К. Лейна [Лейн 1998], англо - російського словника за редакцією В.К.Мюллера [Мюллер 2006] та нідерландсько – російського словника за редакцією Міронова С.А. [Миронов 2002]. У результаті було відібрано та досліджено ботанічну термінологію німецької мови обсягом 460 одиниць: *die Wucherblume* "хризантема", *der Nussbaum* "ліщина", ботанічні композити англійської мови кількістю 350 одиниць: *boxwood* 'самшит', *can-dock* 'жовте латаття'; та (211 одиниць) нідерландської мови : *de zilverspar* 'ялиця', *de sleedoorn* 'терен'.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких конкретних **завдань:**

1. Провести порівняльний аналіз словотворчих моделей у німецькій, англійській та нідерландській мовах.
2. Визначити найбільш продуктивні словотворчі моделі даних композитів.
3. Класифікувати ботанічні композити за родовими ознаками.

Характерною особливістю складних іменників є те, що перший компонент може бути виражений основою будь-якої частини мови, тоді як останній виражений основою іменника [Кобріна 1990, с. 118].

Традиційно в дериватології виділяють наступні моделі для утворення складних іменників:

1. прикметник + іменник, наприклад: нід. *de dennenboom* „сосна“, нім. *das Hartheu* “звіробій”, англ.*bluebottle* ‘волошка’.
2. дієслово + іменник: нід. *de zurenklaver* „кисниця“, нім. *die Rachenblume* “тоция”, англ. *bindweed* ‘березка’.
3. іменник + іменник: нід. *de lijsterboom* „горобина“, нім. *die Hagebuche* “граб”, англ. *coltsfoot* ‘мати-й-мачуха’.

Іменник, як частина мови, має граматичну категорію роду. В німецькій мові існує три роди: чоловічий, жіночий і середній. Рід іменника визначається за артиклем та іншими супроводжуючими іменник словами, наприклад: *der Vater* ‘тато’, *jedes Kind* ‘кожна дитина’ [Абрамов 2004, с. 45].

У сучасній нідерландській мові існує три граматичні категорії роду іменників: чоловічий, жіночий та середній. Але це відноситься лише до письмової норми та має у певній мірі традиційний і умовний характер. Формальні відмінності між чоловічим і жіночим родом вже майже стерті, особливо в усній мові. Функцію родового показника виконує частково означений артикль (*de* для чоловічого і жіночого родів, *het* для середнього роду), наприклад: *de moeder* ‘мати’, *het kind* ‘дитина’. Неозначений артикль цієї функції вже не має [Дренясова, Шечкова 1993, с. 52].

В англійській мові іменники чоловічого, жіночого та середнього роду є категорією не граматичною, а суто семантичною: іменники, які означають живі істоти, залежно від статі, належать до чоловічого або жіночого роду, наприклад: *a man* ‘чоловік’, *a woman* ‘жінка’. Іменники, які означають неживі предмети, як правило, належать до середнього роду: *a book* ‘книга’, *a table* ‘стіл’. В англійській мові немає ні особливих родових суфіксів, ні узгодження прикметника з іменником у роді: *a good boy* ‘хороший хлопець’ [Воронцова 1960, с. 142].

В ході дослідження був проведений порівняльний аналіз складних ботанізмів сучасної англійської, німецької та нідерландської мов з точки зору морфології та родової приналежності. Результати порівняльного аналізу зафіксовано в таблицях 1, 2.

В германських мовах найбільш продуктивною є модель ‘іменник + іменник’. В німецькій мові ця група складає найбільший відсоток, наприклад: *der Wanzensame* ‘верблюдка’, *der Eichebaum* ‘дуб. В нідерландській мові цей показник відрізняється та складає 70,6%; *de eikeboom* ‘дуб’, *de pijnboom* ‘сосна’. В англійській мові кількість складних слів, утворених поєднанням двох іменникових основ, зменшується до 58% наприклад: *lungwort* ‘медунка’, *monkey-puzzle* ‘араукарія’. У німецькій та нідерландській мовах композити, утворені поєднанням прикметникової та іменникової основ, становлять значно меншу частину складних термінів та складають відповідно 10% та 14,7%, наприклад: нім. *der Rotdorn* ‘глід’, нід. *het groothoefblad* ‘лопушиння’. В англійській мові модель ‘прикметник + іменник’ можна вважати продуктивною, вона складає 34,3%, наприклад: *bluebottle* ‘волошка’. Найменш продуктивною виявилася модель ‘дієслово + іменник’, наприклад: англ. *bindweed* ‘березка’, нім. *der Reimentang* ‘ламінарія’, нід. *het weegbree* ‘подорожник’.

На відміну від англійської в німецькій та нідерландській мовах терміни-композити, які утворені поєднанням трьох іменникових основ, складають значну частину від зазначеного корпусу одиниць, наприклад: нім. *das Weisenschaumkraut* ‘сердечник луговий’, нід. *de oranjeappelboom* ‘апельсин’. В англійській мові ця група є відсутньою.

Таблиця 1. Структурна характеристика іменників у сучасних германських мовах

№	Тип складного іменника	Англійська мова		Німецька мова		Нідерландська мова	
		кількість	%	кількість	%	кількість	%
1	Іменник + іменник	203	58	363	78,9	149	70,6
2	Прикметник+ іменник	120	34,3	46	10	31	14,7
3	Дієслово+ іменник	2	0,6	18	3,9	5	2,4
4	Іменник+ іменник+ Іменник	-	-	24	5,2	16	7,6
5	Іменник в родовому відмінку + іменник	14	4	-	-	-	-
6	Іменник + прийменник of + (артикль) + іменник	7	2	-	-	-	-
7	Прикметник + іменник + іменник	3	0,8	-	-	-	-
8	Іменник + прийменник + іменник	1	0,3	-	-	-	-
9	Інші	-	-	9	2	10	4,7
10	Усього	350	100	460	100	211	100

В англійській мові є такі словотворчі моделі, які не притаманні німецькій та нідерландській мовам. Так, складні терміни, які містять у якості першого компоненту іменник в родовому відмінку, складають 4%, наприклад: *monk's – hood* ‘аконіт’, *hare's foot* ‘трилисник’. Також виділяються такі моделі, як ‘іменник + прийменник of + (артикль) + іменник’ та ‘прикметник + іменник + іменник’, наприклад: *mother-of-wheat* ‘вероніка плющова’, *old man beard* ‘ломиніс’. Ці словотворчі моделі складають кількісно невелику групу для англійської мови. Також до непродуктивної групи належить модель ‘іменник + прийменник + іменник’, наприклад: *love-in-idleness* ‘братки’.

Категорія роду складних іменників існує тільки в німецькій та нідерландській мовах. Іменники з показником чоловічого роду мають найбільший відсоток продуктивності, ніж решта іменників, а саме, в нідерландській мові вони складають 52,6% та в німецькій близько 39%, наприклад: нід. *de moederkoren* ‘спорин′я’, *de elzenbos* „ольховник“, нім. *der Kameldorn* ‘верблюжа колючка’, *der Geweihbaum* ‘гимнокладус’.

Дещо нижчий показник мають іменники жіночого роду в німецькій мові, наприклад: *die Hirschtrüffel* ‘оленячий трюфель’, *die Seerose* ‘латаття’. В нідерландській мові ці композити становлять 24,1% від загальної кількості іменників: *de knotwilg* ‘верба’, *de rosebottel* „шипшина“.

Таблиця 2. Родова характеристика ботанізмів

Рід	Нідерландська мова		Німецька мова	
	кількість	%	кількість	%
Чоловічий	111	52,6	180	39,1
Жіночий	51	24,1	160	34,8
Середній	42	20	102	22,2
Множина	7	3,3	18	3,9
Усього	211	100	460	100

Композити середнього роду мають майже однакову питому вагу та є менш продуктивними, наприклад: нім. *das Harnischkraut* ‘проломник’, *das Franzosenkraut* ‘галінсога’, нід. *het slaplant* ‘посівний латук’, *het wildetijm* “чабрец”.

Непродуктивну групу утворюють іменники, які мають показник множини, наприклад: нім. *die Blattgewächse* ‘листяні’, *die Nachtschattengewächse* ‘пасльонові’, нід. *de peulvrucht* ‘бобові’, *de schermbloemigen* „зонтичні“.

Порівняльний аналіз складних іменників довів що:

1) При утворенні ботанізмів у вищезазначених мовах найбільш продуктивною є моделі ‘іменник + іменник’ та ‘прикметник + іменник’. Композити утворені з трьох компонентів та, які містять у якості першого компоненту дієслово, є менш продуктивними.

2) Терміни-композити, які утворені поєднанням трьох іменникових основ, існують лише в німецькій та нідерландській мовах. В англійській мові є такі моделі, в яких другим та третім компонентом може бути прийменник, прикметник та іменник.

3) Іменники з показником чоловічого роду мають найбільший відсоток продуктивності. Дещо нижчий показник мають іменники жіночого та середнього роду. Непродуктивну групу утворюють іменники, які мають показник множини. Композити англійської мови не підлягали класифікації, тому що вони не мають формальних ознак для позначення роду.

Література

Абрамов Б.А. Теоретическая грамматика немецкого языка. – М.: Изд-во Владос, 2004. – 286 с. *Воронцова Г.Н.* Очерки по грамматике английского языка: Учеб. пособие. - М.: Высш. шк., 1960. – 399 с. *ДренясоваТ.Н., ШечковаЛ.С.* Нидерландский язык. Практический курс. Москва Высшая школа 1993г. – 111с. *Кобрина Н.А.* и др. Грамматика английского языка. Морфология. Синтаксис. – СПб.: Союз, 1990. – 211 с. *Лейн К.* Немецко-русский (основной) словарь: - 5-е изд., стереотип. – М.: Рус.яз., 1998. – 1040 с. *Миронов С.А.* Большой нидерландско-русский словарь. - Изд. 2-е, испр., 2002. - 920 С. *Мюллер В.К.* Англо-русский словарь – М.: ООО „Издательство Оникс”; СПб.: ООО „Издательство „Золотой век”, 2006. – 976с.

ПРОСАЛОВА Я.В.
(*Донецький нац. ун-т*)

РОЗВИТОК АНГЛІЙСЬКОЇ ЛЕКСЕМИ *"HOUSE"*

1. Вступні зауваження

Стаття присвячена дослідженню однієї з лексичних одиниць, що входить до складу лексико-семантичної групи назв житлових будівель в англійській мові, а саме лексеми *house*. Наділена значенням узагальнюючого характеру, ця лексема може належати і до інших лексико-семантичних груп, таких, як суспільні (у значенні 'комерційна компанія, фірма'), освітні ('навчальний заклад, школа'), розважальні ('клуб, ресторан' або 'бордель') будівлі тощо [Macmillan 2002, с. 697]. За предметом цього дослідження на сьогодні існує велика кількість літератури, однак у центрі уваги не лінгвістичні аспекти вивчення лексеми *house*, а практичні – архітектурні й будівельні параметри, наприклад: матеріали, використані при будівництві, на основі яких виокремлюються певні типи будівель (дерев'яні, бетонні, кам'яні, цегляні, ін.), способи зовнішнього оздоблення будівель, архітектурні рішення у плануванні, конструкції будівель, а також легенди, спогади про будівництво певних показових споруд Англії або ж огляд житлових будинків певної місцевості, що мають історичну цінність [Crowther 1999, с. С20-С27; Carley 1997; Bell 2006; Jenkins 2003; Higginbotham 2000].

Значення багатьох слів із часом змінювалося і досі змінюється – це загальновідомий факт, вважає Е.Ляйзі [Leisi 1985, с. 125]. Причини зміни значень досить докладно розглядаються у працях М.Алоні і П.Деккера [Aloni, Dekker 2007], Д.Крістала [*Crystal* 1997], Е.Ляйзі [Leisi 1985], С.Ульмана [Ullmann 1972] та ін. Було навіть чимало спроб, хоча й невдалих, як зауважив Е.Ляйзі, відшукати певний